

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

Yıl : 1968

Cilt : XVI

Yayın Komisyonu:

Prof. Hamdi Ragıp ATADEMİR (*Dekan*)

Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN,

Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU,

Doç. Dr. Necati ÖNER

Doç. Dr. Yaşar KUTLUAY

Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT

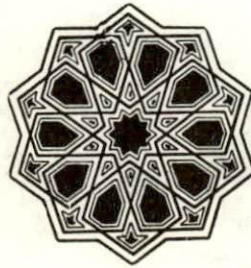
Yıl : 1968

Cilt : XVI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

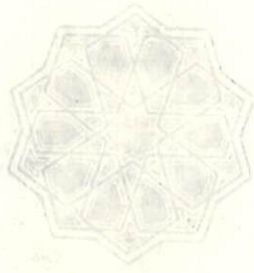
1970

1970

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - 1970

İ Ç İ N D E K İ L E R

Muhammed Abduh, <i>Fatiha Tefsiri</i> (Çevirenler: Abdulkadir ŞENER, Mustafa FAYDA)	1
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Mantuktaki Kıyasın Dördüncü Şekline Dair</i>	35
Fevziye Abdullah TANSEL, <i>Gül-Baba Adı Verilen İki Ayrı Şahsiyet Molla Murad Divanı ve Sünbül Sinan</i>	67
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Muhammed İbn Cerir et-Taberi ve Tefsiri</i>	79
Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT, <i>Cehmiyye (Mutezile) de Akılcılık</i> ..	103
Dr. Süleyman ATEŞ, <i>Azl veya Doğum Tahdidi</i>	123
Prof. Dr. Muhammed Yusuf Musa, <i>İmam Mâlik ile Leys B. Sa'd Arasındaki İhtilâf ve Yazışma</i> (Çev.: Abdülkadir ŞENER) ..	131
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Kur'anda Bilgi Teorisi</i>	155
Prof. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU, <i>Suhreverdi ve İşrakiye Felsefesi</i>	177
<u><i>Kitab Tanıtma ve Tenkitler:</i></u>	
<i>Mir'âtü'z-Zaman fi Tarihi'l-Ayân</i> (Mustafa FAYDA)	201
<i>et-Tafsir Wa Ricaluhu</i> (Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU).....	203
<i>Warakât 'ani'l-Hadarati'l - Arabiyyati bi Ifrikiyyati't-Tunisiyya</i> (Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU)	219
Dr. Süleyman ATEŞ, <i>Zahir ve Batın İlmine Dair Bir Eser, al-Fark Bayna İlmî-Ş-Şari'a Wa'l-Hakika</i>	225
—, <i>Uyubu'n-Nafsi Wa Mudâwâtuhâ</i>	233

Kitap Tanıtma ve Tenkitleri

Sıbt İbnü'l-Cevzî Şemsüddin Ebû'l-Muzaffer Yusuf b. Kızıoğlu, *Mir'âtü'z-Zeman fi Tarihi'l-Âyân*, Yayımlayan: Ali Sevim, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yayınları: 178, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968, I-VII, 1-35, 1-279, 72 TL.

Tarih araştırmalarında, tarihi kaynakları yayımlamanın büyük bir ehemmiyeti haiz olduğu bedihî olmakla beraber bu husus, millî tarihimiz bakımından çok ihmal edilmiştir. Bilhassa Selçuklu ve Osmanlı tarihlerine ait olan kaynakların büyük bir ekseriyeti henüz neşredilmemiştir. Bu eksikliği gidermek yolunda yapılmış olan bir edition critique'i, Doç. Dr. Ali Sevim ilim âlemine sunmuş bulunmaktadır.

XI. Yüzyıl Selçuklu tarihi için birinci elden bir kaynak olan bu eser, Sıbt İbnü'l-Cevzî'nin *Mir'âtü'z-Zeman fi Tarihi'l-Âyân* isimli umumî vekayinâmesinin 1056 - 1086 yılları arasındaki olayları anlatan bölümden, yalnız Selçuklu tarihine ait olan kısım alınarak tenkidî usulle neşredilmiştir.

Bilindiği gibi Sıbt İbnü'l-Cevzî XIII. yüzyıl müverrihlerindedir (öl. 1257). Ali Sevim tarafından *Mir'âtü'z-Zemân*'dan alınarak neşredilen kısım ise XI. asır için birinci elden bir kaynak olma hususiyetini taşımaktadır. Şöyleki 1056-1086 yılları arasındaki Selçuklu tarihini aydınlatan bu kısım, 1088 de Bağdad'da vefat eden Garsu'n-ni'me Muhammed b. Hilâlû's-Sâbî'nin *Uyûnü't-tevârih* adlı eserinden, Sıbt İbnü'l-Cevzî mufassal nakiller yaparak eserine almış ve Garsu'n-ni'me'nin kitabı bize bu yolla ulaşmıştır.

Nâşir, Önsöz, uzun bir Giriş, Bibliyografya ve İndeks ile birlikte metnin edition critique'ini yapmıştır. Girişte ilk önce Sıbt İbnü'l-Cevzî'nin ailesi, hayatı, yetişme tarzı ve aldığı vazifeler belirtilmekte, umumî olarak *Mir'âtü'z-Zeman*'ın değeri, ona yapılan zeyiller ve kısaltmalardan, bu arada eserden çeşitli kimselerin yaptığı yayımlardan bahsedilmektedir.

Daha sonra tenkitli basımı yapılan kısmın muhteva ve değerine temas edilerek Garsu'n-ni'me'nin hayatı, eserleri ve *Uyûnü't-tevârih*'in bize nasıl ulaştığı şu şekilde anlatılmaktadır: "30 yıllık bir tarihi devreyi içine alan *Uyûnü't-*

tevârih'i biz yalnız Sibt'in ordan yaptığı nakiller yoluyla tanıdığımızı yukarıda söylemiştik. Fakat şurasını da ifade etmek gerekir ki, bu 30 yıllık olayları içine alan kısımlar, doğrudan doğruya Sibt'in eserinden bize intikal etmemekte, ancak Sibt'i ihtisar eden Yûnûnî veya başka bir müellifin eseri vasıtasıyla bize kadar erişebilmektedir. Ayrıca Sibt'i ihtisar eden müelliflerin eserlerinin, kendi el-yazılarıyla olan nüshalarının mevcut bulunmadığı, onların ancak istinsah suretiyle bize eriştiği düşünülürse. *Uyunü't-tevârih*'in bugün nasıl ve hangi yollarla bize ulaşabildiği daha iyi anlaşılmuş olacaktır."

Eserin muhtevası olan, Tuğrul Bey, Alp-Arslan, Malazgirt Savaşı, Melikşah Devirleriyle ilgili belli-başlı bilgiler, Türkçe olarak yazılmış bulunan Girişte, kısaca anlatılarak kitap özetlenmektedir.

Edition Critique yapılırken kullanılan nüshalar hakkında nâşir "*Mir'âtü'z-zeman*'ın gerek İstanbul, gerekse Avrupa ve Asya memleketleri kütüphanelerinde muhtelif nüshaları mevcuttur. Esas itibarıyla eserin 1056-1086 yılları arasındaki olayları içine alan kısımları bizim yayım çalışmalarımızı teşkil ettiği için, biz yalnız bu kısımları içine alan cildlerin tavsifini yapmakla yetineceğiz". diyerek, faydalandığı Topkapı Sarayı. III. Ahmet Kütüphanesi, Paris Milli Kütüphanesi, ve Türk-İslâm Eserler Müzesindeki iki ayrı nüshanın ayrı ayrı tavsiflerini yaparak yayımda takip ettiği usûle dair esasları anlatıp Giriş'i bitirmektedir.

Kitabın muhteviyatı, hicri 448 (m. 1056) senesinden başlayarak yıl be yıl 480 (m. 1086) inci hicri yıla kadar olan hadiseleri içine almaktadır. Selçuklu Tarihi ile ilgili olmayan kısımlar metinden çıkartılmış olup bu yerler işaretlenmiştir.

Himmetli bir emeğin mahsulü olan bu eserin, gerek Arapça metninin gerekse diğer kısımlarının güzel bir baskı ile ortaya konmasında gayretlerini esirgemeyen ve bu arada "Bu eser, Anadolu'nun Türk Yurdu oluşunun 900 üncü yıldönümü dolayısıyla 1971 yılında yapılacak kutlama ile ilgili olarak hazırlanmıştır" diyerek bir kadirşinashk nümunesi veren Sayın Doç. Dr. Ali Sevim'i tebrik eder, bu yolda diğer çalışmalarını bekleriz.

(Mustafa FAYDA)